

INTERNET: KÜTÜPHANECİLER VE BİLGİ PROFESYONELLERİ İÇİN NOTLAR*

Cynthia BORYS**

Kültür tarihçileri insanlığın geçmişi titizlikle 'çağlara' bölmüşlerdir. "Tarım Çağı" ile başlayıp "Sanayi Çağı" ile devam etmişler, ve şu anda içinde bulunduğumuz çağı da "Bilgi Çağı" olarak adlandırmışlardır. Bilgi teknolojisinin her tarafa yayılmış olan varlığından kaçamayız. Dört bir yanımız, kişisel bilgisayarlar, avuç içi bilgisayarlar, telekomünikasyon sistemleri, telsiz telefonlar, faksler, modemler, video-konferans sistemleri, multimedya ve İnternet gibi bu teknolojinin ürünü olan sistemlerle çevrilidir. Ancak bilgi teknolojisi (BT), giderek küçülen ve ucuzlayan yüksek kapasiteli cihazlardan ibaret değildir. Bilgi teknolojisi gerçekte dijitalleştirilmiş bilgi demektir: Kelimeler, görüntüler ve sesler. Dijital teknoloji giderek büyüyen "Bilgi Ekonomisinin" kalbi ve İletişim Çağı'nın da görünen yüzüdür.

Son zamanlarda yapılan araştırmalar göstermiştir ki, dünya, rekabet avantajı sağlamak, rahat ve daha yüksek bir yaşam kalitesine ulaşmak için bilgi ve iletişim teknolojilerinden giderek daha büyük ölçülerde yararlanmaya başlamıştır. Örneğin 1992 ile 1997 arasında geçen beş yıl içinde evlerdeki ve eğitim kurumlarındaki bilgisayar sayısı 35 milyondan 118 milyona yükselmiştir. Çok sayıda ülkede yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen dünya genelinde bilgi ve eğitim teknolojileri konusunda yapılan harcamalar da artmaya devam etmektedir.

Ancak 1990'larda istihdamı etkileyen en önemli faktör ise İnternet olmuştur.

* İstanbul Bilgi Üniversitesi, 16 Mart 1999 ve Milli Kütüphane-Ankara, 17 Mart 1999 tarihlerinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Amerikan Basın ve Kültür Merkezi

1996'da İnternet, dünya genelinde 1.1 milyon yeni iş olanağı yaratmıştır. "Web-Master", "İnternet hizmeti veren kuruluşlar için teknik destek elemanı", "Web Düzenleyici", "Web Sitesi Koordinatörü" gibi meslekler artık sıkça duyulur olmuştur. BT ile ilgili konuları A.B.D. yönetiminin gündeminde en üst sıralara taşıyan Başkan Yardımcısı Al Gore şu tahminde bulunmaktadır: "2000 yılına gelindiğinde, Amerika'da açılan yeni işlerin yüzde 60'ı ileri teknolojiye ilişkin vasıflar gerektirecektir."

İNTERNET: GENEL BİR BAKIŞ

İnternet'in kökenleri, 1960'ların sonlarına dek uzanır. O zamanlar ARPANET olarak bilinen bu sistem, A.B.D. Savunma Bakanlığı için geliştirilmiş olan bir bilgisayar ağından ibaretti. O yıllarda bu ağ, hükümet ve bir araştırma grubu tarafından iletişim aracı olarak kullanılıyordu. Bu araştırma grubu, nisbeten küçük olduğu ve hiçbir ticari amaç gütmeyeceği için de, İnternet'in ticari yönlerini ortaya çıkaracak hiçbir çaba yoktu.

Tüm bunlar 1991'de, Milli Bilim Vakfı'nın (NSF) İnternet'in ticari amaçlarla kullanılmasını engelleyen tüm kısıtlamaları kaldırmasıyla birlikte değişti. Bu kısıtlamalar kaldırılınca da iş çevreleri, İnternet'in ticari potansiyelini ve sunduğu olanakları giderek artan biçimde keşfetmeye başladılar. 1992'de grafik web tarayıcısı "Mosaic" devreye girince, İnternet'in bir alt kümesi olan World Wide Web'in yıllık büyüme hızı katlanarak artmaya başladı. Tüm dünyayı kapsayan bu Ağ, bir "yaygın hipermedya sistemi" kurmayı amaçlamaktadır. Bu sistemle, pratikte, dünyada aralarında bağlantı bulunan tüm dökümanlar ve dijitalleştirilmiş nesnelere bir araya getirilecektir. Sadece metinlerden ibaret olan diğer İnternet hizmetlerinin aksine Ağ'ın grafik bir arayüzü vardır ve gelişmeye devam ettikçe, sadece metinleri değil, ses, video görüntüleri, canlandırma görüntüleri ve üç-boyutlu kaynakları da içeren ve giderek zenginleşen bir multimedya ortamı sağlamaktadır.

Tüm dünyayı kapsayan bir ağ olan WWW, İnternette en hızlı gelişen çevrimiçi bilgi servisi. 1992 yılında bu ağda yalnızca 100 site vardı. On yıldan kısa bir

süre içinde bu sayı dünya genelinde yüzbinlere ulaşmıştır. Büyüme hızı haftada 300,000 sayfayı bulmaktadır. Ağın kullanımı kolaylaştıkça ve hızları giderek artan modemler bilgi erişimini çabuklaştırdıkça daha fazla sayıda birey ve işyerinin Internet'i kullanmaya başlayacağı tahmin edilmektedir. 1994 yılında Internet kullanıcılarının sayısı 1 milyondur. Dört yıl sonra ise, 1998'de, üçte biri haftada en az 8 saat olmak üzere 75 milyon yetişkin Internet'i kullanmıştır. Şu anda 15 milyonu evlerinden olmak üzere 25 milyondan fazla çocuk da Internet hizmetlerinden yararlanmaktadır.

Internet bağlantı sayısının da bu gelişmelere paralel olarak her yıl ikiye katlanması beklenmektedir. Mevcut gelişmeler ışığında yapılan en kötümser tahminlere göre bile Internet kullanıcılarının sayısı 1999 yılı sonunda 100 milyona, 2002 yılında ise 320 milyona ulaşacaktır.

Bu verileri toplayabilmek için başvurduğum Internet sitelerinden biri olan "Gelişen Teknolojiler Araştırma Grubu," 1999 yılında basın-yayın organlarının Internet kullanıcılarının sayısına ilişkin tahminlere yer vermekten vazgeçeceğini düşünmektedir. Neden mi ? "Çünkü dünyada kaç kişinin telefon kullandığını da saymıyoruz."

Internet, uluslararası ticaretin önündeki engelleri yıkmaktadır. Yeniliğe ve gelişmeye açık şirketler, büyüklük ve buldukları yer gibi konuların yarattığı kısıtlamaları aşmak ve uluslararası pazarlarda rekabet edebilmek için Internet'i kullanabilmektedirler. Örneğin 1994'te Amerika'da, Internette sayfası olan şirket sayısı 1000'den daha azdı. Bir yıl sonra bu sayı 15'e katlanarak 15.000'e ulaştı. Bu, günde ortalama 70 ticari sitenin eklendiği anlamına gelir. Ancak Internetteki bu, elektronik ticarete görülen muazzam artış, "kilitleme" ve "yavaşlama" gibi riskleri de beraberinde getirmektedir. Bunu önlemek için, Amerika'daki üniversite ve araştırma çevreleri, 1996 Ekim'inden beri ilgili sektörlerle işbirliği içinde Internet2'yi geliştirmek üzere çalışmalar yapmaktadır.

"Internet2, yükseköğretimin, eğitim ve araştırmaya yönelik hedeflerine ulaşabilmesi için önem taşıyan ileri Internet teknolojilerini ve uygulamalarını geliştirmek amacıyla işbirliği yapan 130'dan fazla Amerikan üniversitesi ile hü-

kümet ve iş çevrelerininin ortaklaşa yürüttükleri bir çalışmadır." Internet2 projesi, Internet üzerinden veri iletişimini hızlandırmayı ve eğitim amaçlı iletişimdeki rekabeti ortadan kaldırmaya öncelik vermeyi amaçlamaktadır. Bu projenin hitap edeceği önemli uygulamalar sanal laboratuvarlar, uzaktan öğrenim ve dijital kütüphanelerdir.

Üniversite çevreleri proje için yıllık 60 milyon dolardan daha fazla bir fon ayırmış ve iş dünyası da işbirliği için 30 milyon doları aşkın bir katkı sağlamayı taahhüt etmiştir. Buna ek olarak, Internet2'ye üye kuruluşlar, Milli Bilim Vakfı ve Gelecek Nesil Internet (NGI) adı verilen başka bir önemli girişime katılan diğer federal kurumlar, kendilerine tahsis edilen ödenekler yoluyla bu fonlardan yararlanabilmektedir.

1997 yılında yaptığı "Birliğin Durumu" konuşmasında Başkan Clinton, Amerikan federal hükümetinin Gelecek Nesil Internet projesine destek vereceğini açıklamıştır. Bu projenin amaçlarından biri, şu anda pek çok insanın Ağ'da arama yapmak için kullandığı standart 56K modemlerden 45.000 kat daha hızlı bir bağlantıyla üniversiteleri ve ulusal araştırma laboratuvarlarını birbirlerine bağlamaktır. Bu, Amerika'daki üniversitelere bilgi paylaşımı ve araştırmalarda işbirliği yapma konularında çok büyük kolaylıklar sağlayacaktır. 24 Şubat'ta Washington DC'deki bir doktor, Amerika'nın orta bölgelerinde bulunan Ohio'daki bir hastanede bir ameliyat gerçekleştirmekte olan cerrahlara Internet yoluyla yardım ettiğinde, Internet2'nin sunduğu olanaklar daha açık olarak görüldü. Bu operasyon sırasında doktorlar, süper-hızlı bir bilgisayar ağını tamamiyle multi-medya cihazlarıyla donatılmış bir ortamda başarıyla kullandılar.

GELECEĞİ YAKALAMAK

Internet'in her geçen gün biraz daha hayatımızın bir parçası haline geleceğinden emin olabiliriz. Telefonun Amerika'daki evlerin yüzde 94'üne ulaşması yüzyıl sürmüştü; televizyon ve radyo için ise bu süre 30-40 yıl idi. Cep telefonları, kişisel bilgisayarlar ve Internet ise daha hızlı yayılmaktadır. Bugün herkes Internet'te olmayı istemektedir. Çünkü yarın bu bir yaşam biçimi haline

gelecektir. Örneğin Internet hizmeti veren bazı şirketler yeni binalara ve otellere T-1 bağlantı hatları kurmayı teklif etmektedirler. Bell Atlantic şirketi, IBM ve 100 inşaat taahhüt şirketi ile birlikte, müşterilerin televizyonlarını, videolarını ve kişisel bilgisayarlarını uzaktan kumandalı uygulamalara bağlamalarını ve Internet sinyallerini paylaşımlarını sağlayacak "Ev Yöneticisi" (Home Director) adı verilen yeni bir ürün üzerinde çalışmaktadır. Bu ürün sayesinde müşteriler, Internette bir müzik yükleyerek bunu duvarlara yerleştirilmiş olan hoparlörler kanalıyla evin istedikleri herhangi bir odasından dinleyebileceklerdir. 2000 yılının sonunda yaklaşık 200.000 ev bu yeni ürünle donatılacaktır. Teknoloji o kadar hızlı gelişmektedir ki, dizüstü bilgisayarlar ve kişisel bilgisayarlar giderek ucuzlamaktadır. Hatta Internet hizmeti sağlayan "Empire.net" ve "Free-Pc.com" adlı şirketler müşterilerine ücretsiz bilgisayar vereceklerini açıklamışlardır.

"Empire.net," müşterilerin ayda 30 dolar karşılığında üç yıl boyunca Internet hizmetlerini kullanacaklarını taahhüt etmelerine karşılık kendilerine ücretsiz bilgisayar vermektedir. "Free-PC.com" ise, ekranda görülen reklamı ayda en az 10 saat kendi bilgisayarlarına yükleyeceklerini taahhüt eden bir anlaşma karşılığında müşterilerine ücretsiz bilgisayar ve Internet bağlantısı sağlamaktadır. "Free-PC" şirketine göre "böyle bir anlaşma mantıklıdır çünkü her bir Ağ kullanıcısı, potansiyel reklam gelirleri ve uzun yıllar yapacakları işlemlerden alacak ücretler göz önüne alındığında yaklaşık 1000 dolar değerindedir ve bu da bir bilgisayarın fiyatından çok daha fazladır."

Şimdi de Internet'in artık günlük hayatımızın bir parçası haline gelmeye başladığını gösteren diğer örneklerle bir bakalım:

ELEKTRONİK POSTA

Bugün Amerikan nüfusunun yüzde 30'undan fazlası elektronik postayı kullanmaktadır. Bugünkü artış hızı ile bu oran 2002 yılında yüzde 50'ye, yani 135 milyon kişiye yükselecektir. Hem Yahoo! hem de Microsoft, müşterilerine ücretsiz elektronik posta hizmeti sağlamaktadır. Elektronik posta teknolojileri insanların siber-uzayda yeni toplumlar yaratmasına olanak sağlayan listserv adı verilen tartışma gruplarını desteklemektedir. Listserv tartışma grupları abonelerin görüş

alışverişinde bulunmalarını, gündemi yakalamalarını ve düşünülebilecek her ilgi alanında gerektiğinde yardım bulabilmelerini sağlamaktadır. Wisconsin Üniversitesi'nin finanse ettiği ücretsiz bir çevrimiçi değerlendirme hizmeti olan The Scout Report hangi listserv tartışma gruplarının mevcut olduğu konusunda başvurulabilecek en ünlü kaynaklardan biridir. Kütüphaneciler için sunulan seçenekler, başvuru kaynakları, kataloglama, telif hakkı, okul kütüphaneciliği, halk kütüphaneciliği ya da akademik kütüphanecilik gibi mesleğin her yönünü kapsayan konuları içermektedir.

BİLGİSAYAR İSTASYONLARI VEYA KULÜBELERİ

Internet kulübeleri, insanların dünyanın her yanından bilgi arayıp bulmalarını sağlayan halka açık Internet terminalleridir. Bu halka açık Internet terminalleri, müşterilerin kullandıkları oranda ödedikleri bir ücret karşılığında elektronik posta, Internet ve diğer çevrimiçi hizmetleri gibi olanaklardan yararlanabilmelerini sağlamaktadır. Bu sayede Internet'e ulaşmak, bir kulübeden telefon etmek kadar kolay olmaktadır. Halka açık bir Internet terminali temelde bir telefon kulübesini andırmakta ve içinde bir veya iki bilgisayar, bir mouse, bir klavye ve bir de kredi kartı okuyucusu bulunmaktadır. Bazı kulübelerde, seyahatte bulunan insanların dizüstü bilgisayarlarını bağlayarak kendi şirketlerinin ağına girebilmeleri için bir modem ve elektrik hattı da yer almaktadır. Fiyatlar dakika başına 25 sent ile 33 sent arasında değişmekte ve ödemeler kredi kartı ile yapılmaktadır. Şirketler bu Internet kulübelerini hava alanlarına, alışveriş merkezlerine, sinemalara, otoyol dinlenme tesislerine ve bu tür bir hizmetten yararlanmak isteyen insanların gideceğini düşündükleri başka yerlere yerleştirmektedirler.

SANAL DERSLİKLER

Internet dünya genelinde öğrencilerin de günlük okul hayatlarının bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Ayrı yerlerdeki öğrencilerin resmi ve gayri resmi öğrenme faaliyetlerine katılarak dünyadaki diğer öğrencilerle etkileşimde bulunmalarını sağlayan sanal derslikler giderek yaygınlaşmaktadır. Internet, dün-

yadaki bütün derslikleri olmasa da bütün kütüphaneleri evinize getirebilmektedir. Amerika'daki ilk ve orta öğretim kurumlarının yüzde 65'inde Internet erişimi mevcuttur. Pek çok kolej ve üniversite, Internet üzerinde "uzaktan öğrenim" kursları düzenlemekte ve bunlardan kredili olanlar bitirildiğinde belge vermektedir. Örneğin, Wiscon Üniversitesi'nin Sürekli ve Mesleki Eğitim Bölümü, Internet destekli olarak verdiği uzaktan eğitim sonunda mesleki sertifika vermektedir. Wisconsin Üniversitesi'nin bu programı yetişkin eğitimcileri uzaktan öğretim ve öğrenim dünyasına dahil etmektedir.

ELEKTRONİK KİTAPLAR

Bir bilgisayarla yatağa uzanamayacağınız için bilgisayarların asia kitapların yerini alamayacağını çok kere duymuşsunuzdur. Ama ya güzel ve kalın ciltli bir kitapla aynı büyüklüğe ve ağırlığa sahip bir cihazla yatağa uzanabilmeniz mümkünse ya da bir kitabı Internetten bilgisayarınıza yüklemeniz sadece birkaç dakika sürüyor ve size bir kitapçıdan alacağınız kitaptan daha ucuza maloluyorsa? Elektronik kitaplar (e-book), normal kitaba benzer şekilde tasarlanmış taşınabilir cihazlardır ve bir okuyucunun masa başında oturmasına ya da kucağına bir dizüstü bilgisayarı almasına gerek kalmadan keyifle okuyabileceği özel formatlı metinleri Internetten yükleyebilmesine imkan vermektedir.

Örneğin "Rocket eBook," karton ciltli bir kitapla aynı boyutlara ve aynı ağırlığa sahiptir. Bu cihaz 4000 sayfayı (yani yaklaşık 10 kitabı) hafızasında saklayabilmektedir. Seçilen özelliklere bağlı olarak fiyatı 300 ila 500 dolar arasında değişmektedir. Elektronik kitaplar, matbu kitaplarla karşılaştırıldığında bazı avantajlara sahiptir: Okuyucular bir raf dolusu kitabı tek bir cihaza yükleyebilmekte, ayrıca normalde baskısı yapılmayan kitapları da burada bulma imkânına sahip olabilmektedir. Elektronik kitapların ilk örnekleri, özellikle hukuk, sağlık ve finans gibi alanlardaki öğrenciler ve profesyoneller ile süreli yayınları ya da başvuru kaynaklarını tarayarak saatler harcayan diğerlerine pazarlanmaya başlanmıştır.

Kitapların elektronik formda yüklenmesini sağlayan başka bir ucuz alternatif daha vardır: "PalmPilot...". Bu avuç içi bilgisayarlar şu anda el bilgisayarı pi-

yasasına hakim durumdadır ve bu cihazların 1 milyonundan fazlası 1998 yılı içinde satılmıştır. Bazı kullanıcılar bütün hayatlarının kaydını bu avuç içi bilgisayarlarında tutmaktadır: Programlar, yapılacaklar listesi, önemli bağlantı isimleri, harcama kayıtları, elektronik posta, notlar ve daha bunlara benzer pek çok şey. New England'da bulunan Peanut Press isimli bir yayınevi, projesine dayanak olarak gördüğü bu PalmPilot cihazlarına sahip 3 milyon kişiye yayınlarını pazarlayarak elektronik kitap piyasasının en önemli yayıncısı olmaya çalışmaktadır. Yüklenecek kitap başına 5 dolar ile 15 dolar arasında değişen bir ücret talep eden Peanut Press, 1.000 kadar kitabın elektronik yayın hakkını elinde bulundurmaktadır. İnternet'in ilk yaygınlaşmaya başladığı 1970'lerin sonlarından beri halka çeşitli malzemeler sunan *Çevrimiçi Book Project* (Çevrimiçi Kitap Projesi) ya da *Project Gutenberg* (Gutenberg Projesi) gibi sitelerde kitap ya da dergilere ait ücretsiz elektronik arşivleri bulabilmek de mümkündür.

Kütüphaneciler ve bilgi profesyonelleri bu gelişmelere nasıl bakmalılar ? Bildiğimiz anlamda kütüphanelerin sonunun geldiğini mi ilan etmeliler ? Tehditleri mi yoksa yeni olanakları mı ön plana çıkarmalılar? İnternet'in tüm coğrafi mesafeleri aştığı ve kullanıcıların bir kütüphanecinin yardımına ihtiyaç duymadan bütün bilgilere ulaşabildiği bu Bilgi Çağı'nda kütüphanecilerin yeri nedir ?

YENİ ORTAMA UYUM SAĞLAMAK: AMERİKAN KÜTÜPHANE ÇALIŞANLARININ TEPKİLERİNDEN BAZI ÖRNEKLER

Bu onyıllın başında, genelde teknolojinin, özelde ise İnternet'in kütüphaneler ve bilgi profesyonelleri üzerinde ne gibi bir etki yapacağını çok az kişi tahmin edebilmişti. Kütüphanecilerin mesleklerinin gereklerini yerine getirebilmek için İnternete duydukları ihtiyaç o kadar artmıştır ki, artık bu kişiler İnternet'ten önce bu işleri nasıl yapabildiklerini merak eder olmuşlardır. ALA'nın yakın zamanda gerçekleştirdiği bir araştırma neticesinde şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

A.B.D.'de bulunan 8.900 halk kütüphanesinin, yüzde 72'sinde İnternet bağlantısı vardır. Yüzde 60'ı halka İnternet'ten erişim imkanı sağlamaktadır.

Akademik kütüphanelere gelince; Akademik kütüphanelerin tamamında çalışanlar İnternet'i kullanma imkanına sahiptirler. Doktora derecesi veren üni-

versitelerdeki kütüphanelerin yüzde 87'si WWW siteleri oluşturmuştur. Doktora diploması veren kurumların yüzde 93'ünde, Master diploması veren kurumların yüzde 82'sinde ve Lisans diploması veren kurumların yüzde 76'sında kütüphane terminalleri kanalıyla Internet'e girmek mümkündür.

Amerika'daki kütüphaneciler her zaman her tür bilgiye ulaşılabilmesi için gerekli ortamı sağlama ve bunu koruma konusunda güçlü bir geleneğe sahip olmuşlardır. A.B.D.'deki halk kütüphaneleri, insanların demokratik bir toplumda görevlerini yerine getirebilmek için ihtiyaç duyabilecekleri her türlü bilgiye ulaşabilme imkanına sahip olmaları gerektiği inancıyla kurumuşlardır ve bu amaçla kendilerine mali destek sağlanmıştır. Ben, bilgi teknolojilerinin ve dijital kütüphanelerin bu geleneksel işlevi güçlendireceğine inanıyorum.

Bugün bilgisayar teknolojisi, çok eski malzemelerin bile dijital formata aktarılarak arşivlenebilmesine olanak sağlamaktadır. Ancak adeta bir devrim niteliğindeki esas büyük yenilik, arşivleme için kullanılan bu sistemin, halkın dijitalleştirilmiş kütüphane malzemelerine ulaşmasını; eskisine göre çok daha kolaylaştırmış olmasıdır. Dijital kütüphanelerin gelişmesiyle birlikte artık kullanıcılar önemli tarihi belgeleri, fotoğrafları ya da eserleri inceleyebilmek için bir yerden bir yere seyahat etmek zorunda kalmayacaktır. Bilgiye ulaşmanın herkes için, her zaman ve her yerde mümkün olacağı bir geleceğe doğru yol almaktayız.

Kütüphaneler soyutlanmış bir ortamda değildir ve olamaz. Kütüphaneleri halk yararına çalıştığı şüphe götürmeyen temel kültür ve eğitim kurumları olarak algıladığımız günler geride kalmış görünüyor. Mesleğe katılan pek çok kütüphaneci temelde hizmeti hedef alan ve kar amacı gütmeyen ortamlarda çalışmaktadır. Ama bunu kabul etmek isteseler de istemeseler de, yaptıkları işin ekonomik yönlerini de göz önünde bulundurmak ve çoğu zaman piyasa stratejilerinin bir parçası olan davranış ve uygulamaları benimsemek zorundadırlar.

Bu da demektir ki kütüphaneler ve kütüphaneciler hizmet verdikleri kişilerin bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak şartları sağlayacaklar ya da yok olup gideceklerdir. Amerikan kütüphaneciliğinin önde gelen isimleri, giderek genişleyen dijital bilgi piyasasında kütüphanelerin gelecekte oynayacağı rol konusunda endişeler taşımaktadır.

Kütüphaneciler, rollerini ve işlevlerini yeniden değerlendirerek rekabet koşullarına uymak ve “pazarda” bir yer edinmek konusunda giderek artan bir baskı hissetmektedirler.

Bilgisayar teknolojisinde yaşanan hızlı gelişmeler ve ekonomik değişiklikler, kütüphanecilerin diğer rekabet unsurları karşısında silinip gitmemesi için bilgi aracısı olarak oynadıkları rolün önemli değişikliklere uğraması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır.

Kütüphanelerin hayatta kalabilmek için toplumun kültürel hayatına katkıda bulunan diğer kurumlarla güçbirliği yapması zorunluluğu giderek daha belirgin bir hale gelmektedir. Başka bir deyişle kütüphaneler, televizyon ve radyo, bilgisayar ağları, müzeler ve kar amacı taşımayan diğer yerel kuruluşlar ile iş çevreleri gibi kamu hizmeti yapan ve bilgi sağlayan diğer kurumlarla bir “ittifak” arayışı içine girmelidir.

Bazı Amerikan kütüphanecilik kuruluşlarının ve organizasyonlarının, Dijital Çağ'ın gereklerine uyarak yeni teknolojiler kullanmak yoluyla geleneksel işlevlerini nasıl genişlettiklerini ve hatta bazı durumlarda nasıl yeni işlevler yarattıklarını örnekleyen bazı projeler üzerinde durmak istiyorum.

1. ALA ve American Online, İnternet Kullanıcıları Eğitim Programı'nı başlatmıştır

ALA geçtiğimiz yaz American Online (AOL) ile işbirliği yaparak rehberli bir çevrimiçi tur düzenlemek suretiyle ülke çapında bir “İnternet Kullanıcıları Eğitim Programı” başlattı. Bu programın amacı, ebeveynlere ve çocuklarına İnternette nasıl dolaşacakları konusunda bazı önemli noktaları göstermek ve onlara uygulamalı bir eğitim vermektir. Bu programın içeriği, İnternet'le ilgili temel bilgileri vermeye, sağladığı geniş kaynakları göstermeye ve güvenle ilgili bazı püf noktalarını öğretmeye yöneliktir. Program, çocukları “ALA'nın Çocuklar ve Onları Düşünen Ebeveynler İçin Hazırladığı 700'den Fazla Büyüleyici, Harika, Gizemli Web Sitesi'ne” yönlendirmeyi amaçlıyordu. ALA, bilgi alma özgürlüğünün sağlanması ve İnternetteki kısıtlamaların kaldırılması için yapılan çalışmaları sa-

vananlar arasında hep en ön saflarda olmuştur. Bu program da, hükümet müdahalelerinden ve İnternette bilgi akışı ile ilgili düzenlemelerin getireceği kısıtlamalardan uzakta, vatandaşların bilgiye ulaşabilmeleri için gerekli ortamı sağlama konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır. Ayrıca ALA, İnternette oluşturduğu kitap sitesinden alınabilecek "ALA'nın Kütüphaneciler İçin Ebeveynlere ve Çocuklara Yönelik Siber-Uzay Rehberi" isimli bir rehber geliştirmiştir.

(<http://www.ala.org/parentspage/index.html>).

2. Morton Grove Illinois Halk Kütüphanesi'nin "Web-kitaplığı" müşteri ilişkilerini sağlamaktadır.

Morton Grove Illinois Halk Kütüphanesi oluşturduğu "web-kitaplığı" (webrary) sayesinde oldukça saygın bir ödül olan profesyonel halkla ilişkiler ödülünü kazanmıştır. Bu web-kitaplığı, İnternet kanalıyla sunulan hizmetten yararlanan "sanal müşterilerin" ihtiyaçlarına ve ilgi duydukları alanlardaki isteklerine cevap verebilmek için oluşturulmuştur. Bu kitaplıkta, Okuyucu Hizmetleri, Başvuru Hizmetleri ve Çocuklar İçin Web-Kitaplığı gibi bölümler bulunmaktadır. Kitaplığın en yenilikçi özelliklerinden biri de, "MatchBook" adı verilen ve ziyaretçinin özel ilgi alanları ile kitaplıktaki yeni materyalleri eşleştiren bölümdür. Bu materyallere ait listeler aylık olarak hazırlanmakta ve burayı ziyaret eden Morton Grove sakinlerine ücretsiz olarak dağıtılmaktadır.

(<http://www.webrary.org./rs/matchbookabout.html>)

3. Üniversite ve eyalet kütüphaneleri, yerel halka sağlık konularında bilgi sağlayabilmek için kaynaklarını paylaşmaktadır.

Tennessee Üniversitesi Tıp Merkezi'nde bulunan Preston Tıp Kütüphanesi, halkın sağlık sorunlarıyla ilgili sorularına cevap vermeyi amaçlayan Tüketici Sağlık Bilgi Hizmetleri (CHIS) adlı bir birim oluşturmuştur. Bu hizmet, üniversitenin topluma karşı olan görevlerinin bir parçası olarak değerlendirildiğinden ücretsizdir. Burada kütüphaneciler, tıbbi konulardaki kaynakları tarayarak kü-

tüphanenin web sitesine elektronik posta kanalıyla ulaştırılan soruları cevaplandırmaktadırlar. Bu hizmet, Tennessee Eyalet Kütüphanesi'nin Tennessee Üniversitesi Tıp Merkezi ile Knox County Halk Kütüphanesi arasındaki işbirliği projesini desteklemek için sağladığı 5.000 dolarlık katkı ile başlatılmıştır. (<http://www.lib.utmck.edu./preston/consum2.html>).

4. Türünün ilk örneği olan İnternet Halk Kütüphanesi, kütüphaneciler tarafından kurulmuş sanal bir kütüphanedir.

Kütüphaneciler yüzlerce yıldır fiziksel ortamlarda düzenleyip sakladıkları kaynaklarla bilgi dünyasına yön vermişlerdir. İnternet Halk Kütüphanesi (IPL), bugün aynı şeyin dijital ortamlarda da yapılması için kütüphanecilerin başlattığı girişimin bir sonucudur. Her gün en az 5.000 ziyaretçi, türünün ilk örneği olan ve İnternet kanalıyla geleneksel ve yenilikçi kütüphanecilik hizmetlerinin bir karışımını sunan sanal bir kütüphanenin, İnternet Halk Kütüphanesi'nin kapılarında içeri "girmektedir." Bu çalışma 1995 yılında Michigan Üniversitesi'nin Enformasyon ve Kütüphane Çalışmaları Bölümü'nde verilen bir yüksek lisans semineri sırasında başlamış ve o günden bu yana da İnternet'in en önde gelen sitelerinden biri olmuştur. İnternet Halk Kütüphanesi'nin en önemli amaçlarından biri, "kaliteli kütüphane hizmetlerine ve İnternet kaynaklarına erişimi kolaylaştırarak mevcut halk kütüphanelerini desteklemek ve onların hizmetlerini tamamlamaktır." Bu sanal kütüphane aracılığıyla ulaşılabilecek hizmetler arasında çocuk hikayeleri, gençlere yönelik üniversite tavsiyeleri, mevcut çevrimiçi metinleri gösteren en kapsamlı rehber ve çok övgü alan hazır-başvuru koleksiyonu yer almaktadır.

Kendilerine İnternet Halk Kütüphanesi'nin geleneksel halk kütüphanelerinin yerini alıp alamayacağı sorulduğunda ziyaretçiler, "kütüphaneciliğin o çok zengin entellektüel geleneklerinin bu yeni, dinamik ve bir o kadar da karmaşık İnternet dünyasına neler sunabileceğini keşfetmeye" çalıştıklarını söylemişlerdir. Kütüphane çalışanları tecrübeli kütüphanecilerle kendilerine yardım eden Michigan Üniversitesi Enformasyon ve Kütüphanecilik Çalışmaları Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. İnternet Halk Kütüphanesi, yüzden fazla ülkeden

sanal ziyaretçileriyle gerçekten uluslararası bir kitleye hitap etmektedir (<http://www.ipl.org>).

5. SIBL: New York City ekonomisinde yeni bir itici güç

New York City Halk Kütüphanesi bünyesinde bulunan Bilim, Sanayi ve Ticaret Kütüphanesi (SIBL), yeni bir işe başlamak ya da uğraşmakta olduğu işi büyütmek isteyen kişilere yardımcı olmak amacıyla 1996 yılında kuruldu. SIBL, dijital teknolojilerin halk tarafından kullanılmasını teşvik etmekte, bilgi sistemleri ve teknolojileri konusundaki en son gelişmeleri izleyebilmek için gerekli bilgisayarları ve diğer pahalı araçları alacak maddi gücü olmayanlara bilgi çağının kapılarını açmaktadır.

Ziyaretçiler kütüphanedeki 80'den fazla terminalden birini kullanarak İnternette araştırma yapabilmekte ve ithalat-ihracat bilgilerinden diğer faaliyetlere kadar yaklaşık 100 ticari ve resmi veri tabanını inceleyebilmektedir. Bu sayede kullanıcılar, bilim ve iş dünyası ile ilgili herhangi bir bilgiye dünyanın neresinde olursa olsun ulaşabilmekte ve bunu kendi bilgisayar ekranlarına yansıtabilmektedir. Yeni teknolojilere pek aşina olmayan kullanıcılar ise, içinde 30 terminalin bulunduğu bir eğitim merkezinde kütüphane görevlileri tarafından ücretsiz olarak verilen uygulamalı eğitime katılabilmektedirler. Piyasa araştırması yapmak, Dow Jones'u kullanmak, patent araştırması yapmak ve uluslararası pazarları keşfetmek gibi konularda verilen bu kurslara açıldığından beri 32.000 kişi katılmıştır.

SIBL, kamu kesimi-özel kesim işbirliğinin bir örneğidir ve şehrin ekonomik gelişmesine katkıda bulunacak önemli bir kaynak olarak New York City'nin önde gelen çevreleri tarafından desteklenmiştir. Belediye Başkanı şunları söylemektedir: "New York City'de böyle bir imkanı sağlayarak tüm insanlarımızın bunu gelişmeleri, kullanmaları ve anlamaları için hizmetlerine sunmak, New York'u 21. yüzyıl için gerçekten önemli bir konuma getirmektir. Bunu gerçekleştirmek için harcadığımız muazzam paralar, karşılığında alacağımız muazzam ödül yanında bir hiçtir." (<http://www.nypl.org/research/sibl/index/html>).

6. Siber-dünyanın kataloglanmasında kütüphaneciler önemli bir rol oynamaktadır: Dublin Standartları

Geleneksel olarak kütüphaneciler çok büyük veri yığınlarını belli bir düzene sokarlar; bu nedenle kütüphaneler ve kütüphanecilik ile ilgili kuruluşlar, ortak kataloglama girişimleri yoluyla İnternet'i nasıl kullandıkları konusunda önemli bir rol oynamaktadır. OCLC Mart 1995'te, İnternetteki konuların tanıtıcı bir kaydını tutabilmek için hangi temel unsurların esas alınması gerektiği konusunda görüş birliğine varmak üzere toplanan 50 kadar kütüphaneciye, arşiv uzmanına ve akademisyene ev sahipliği yaptı. OCLC, "dünyada bilgi erişimini kolaylaştırmak ve bilgi maliyetini düşürmek gibi kamu yararına yönelik amaçlar taşıyan ve kar amacı gütmeyen bir bilgisayar hizmetleri ve araştırma kuruluşudur." OCLC tarafından desteklenen bu toplantının sonucu, Dublin Temel Metadata Eleman Seti adı verilen 15 unsurun belirlenmiş olmasıdır. Burada belirlenen unsurlar, çevrimiçi gazeteler, akademik veri tabanları, web siteleri ve İnternet arama motorları gibi elektronik kaynakların keşfini sağlamak için gerekli global standartlar olarak teklif edilmiştir.

OCLC uzun yıllardır verilerin evrensel kataloglanması alanında bir öncü olmuş ve bu konuda yenilikler getirmiştir. Ayrıca OCLC, Dublin'de belirlenen standartların dünya çapında kabul görmesi için geniş bir uluslararası konsensus sağlanmasına çalışmaktadır. Kuzey Amerika, Avrupa, Avustralya ve Asya'da bulunan yirmi ülke bu standartları benimsemekte ve yaygınlaştırılması için çaba göstermektedir (<http://purl.oclc.org/dc>).

OCLC'nin Araştırma Bürosu, kütüphanelerin işbirliği yapmak suretiyle oluşturup paylaşabilecekleri ve Web'deki kaynakları gösteren bir katalogun geliştirilmesi için Ortak Çevrimiçi Kaynak Kataloğu (CORC) adı verilen bir projeyi başlatacağını açıklamıştır. Hem A.B.D.'de kabul edilmiş olan USMARC kataloglama standartlarına hem de Dublin'de belirlenen standartlara uygun olarak tasarlanmış olan CORC, kütüphanelerin ve OCLC'nin İnternette büyük miktarda kaynağın yer alabilmesini hızlandırmak üzere yaptığı çalışmalara katkı sağlama amacını taşımaktadır (<http://www.oclc.org.oclc./research/projects/corc/index.htm>).

7. Devlet ve araştırma kütüphaneleri Dijital Kütüphaneler aracılığıyla yeni teknolojileri keşfetmektedir.

Dijital Kütüphaneler -Internet yoluyla erişilebilen bilgi depoları- için yeni teknolojilerin geliştirilmesi amacını taşıyan altı proje, Milli Bilim Vakfı, Savunma Bakanlığı ve Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi NASA'nın ortak girişimleri kanalıyla Amerikan hükümeti tarafından desteklenmiştir. Dijital Kütüphaneler Girişiminin temel hedefi, "bilginin dijital formlarda toplanması, saklanması ve düzenlenmesini sağlayacak araçları geliştirmek ve daha sonra da iletişim ağları kanalıyla kullanıcıların bu bilgilere kolaylıkla ulaşabilmelerini mümkün kılmaktır." Girişim için oluşturulmuş bulunan web sitesi, projeye katılan ve her biri dijital kütüphanelerin kurulması konusunun ayrı bir yönünü araştıran altı üniversite kütüphanesinin yaptığı çalışmaların son durumlarına ilişkin bilgileri içermektedir (http://www.cise.nsf.gov/iis/dli_home.html).

Ameika'nın Hafızası adı verilen bir projeyi yürütmekte olan Kongre Kütüphanesi de dijital kütüphanelerin geliştirilmesi konusunda öncü bir rol oynamaktadır. Diğer kütüphanelerin ve arşivlerin de katılımıyla gerçekleştirilen söz konusu program, A.B.D.'nin tarihine ve kültürüne ilişkin birincil materyallere ulaşılmasını sağlamaktadır. Tarihsel koleksiyonlardan elde edilen bir milyondan fazla materyale şu anda çevrimiçi olarak ulaşılabilir. Dijitalleştirilecek olan özel koleksiyonlar arasında belgeler, filmler, el yazmaları, fotoğraflar ve ses kayıtları bulunmaktadır. Bu program için gerekli harcamalar, A.B.D. Kongresi'nin ödeneklerinden ve özel sektör bağışlarından karşılanmaktadır. Bu sitedeki Öğrenme Sayfası, öğretmenlere, öğrencilere ve meraklılara Amerika'nın Hafızası'nda yer alan dijital koleksiyonların nasıl kullanılacağı konusunda yardımcı olan bir kaynaktır. <http://memory.loc.gov>

Şikago'daki Illinois Üniversitesi ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği, bu alanda çalışan insanlara dijital kütüphane girişimleri konusunda yeni fikirler vermek ve daha önce edinilmiş olan tecrübelerin paylaşılmasını sağlamak amacıyla "ARL Dijital Girişimler Veri Tabanını" geliştirmiştir. Bu veri tabanı, kütüphanelerle ilgili dijital girişimlerin tanımlanabilmesini sağlamayı amaçlayan bir Internet kayıt merkezi olarak işlev görmektedir (<http://www.arl.org/did/index.html>).

İNTERNET'İN BİREY OLARAK KÜTÜPHANECİLER VE BİLGİ PROFESYONELLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ulaşmak -sahip olmaktan ziyade- bilgi toplama faaliyetlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Kütüphane yönetim stratejileri artık, personel sayısında bir artışa ve fiziki alanda bir genişlemeye gerek bırakmayan ve insanların bilgisayarlar kanalıyla her zaman ve her yerde bilgiye ulaşabilmelerini sağlayabilmek için matbu kaynaklardan ziyade elektronik kaynakların kullanılmasını hedefleyen yeni bir yaklaşımı hedeflemeye başlamıştır. Elektronik ortamlı bilgi veri tabanları ve ağları yaratıldıkça kütüphanelerin kapladığı fiziksel alanlar giderek küçülmekte ve hatta yok olmaktadır. Kütüphaneciler için önemli bir mesleki yayın olan Library Journal dergisinin Sanal Kütüphaneleri kapak konusu olarak ele alan son sayısında, iş çevrelerine yönelik özel kütüphanelerin nasıl bu yöne kaydıklarını anlatan mükemmel bir yorum da yayınlanmıştır.

Amerikan hükümet organlarına ait pek çok kütüphane de, materyallerini sanal olmasa da başka bazı elektronik ortamlara aktarmaktadır. Örneğin benim de çalıştığım ve Amerika dışında USIS (Amerikan Basın ve Kültür Merkezi) olarak bilinen USIA (dünyadaki tüm Amerikan Basın ve Kültür Merkezleri'nin Washington'daki ana ofisi), basın ve kültür alanındaki çalışmalarının bir parçası olarak kırk yılı aşkın bir süredir halka açık 220 kadar kütüphaneye destek sağlamaktadır.

Elektronik kaynaklar dünyada yaşanan gelişmelerle ilgili daha çabuk ve daha ucuz bilgi verme olanağı sağladığı için USIS tarafından desteklenen halka açık kütüphanelerin yüzde 75'i son üç yılda ihtisaslaşmış bilgi belge merkezlerine dönüştürülmüştür. Ankara ve İstanbul'da bulunan USIS Amerikan Bilgi Belge Merkezleri (IRC) de şu anda bu tür bir yeniden yapılanmaya sahne olmaktadır. Bir IRC'nin sağlayacağı hizmetlerin kapsamı halka açık bir kütüphane ile karşılaştırıldığında çok daha dar olmasına rağmen, buralardaki personel mevcut gelişmelerle ilgili konularda veya A.B.D.'nin iç ve dış politikaları ve tutumları konusunda daha fazla zaman ayırarak daha derinlemesine araştırmalar yapabilmektedir.

İnternet'te ulaşılabilen bilgilerin düzensiz olması, yalnızca bu bilgilerin bulunarak toplanması değil, aynı zamanda analiz edilmesi, değerlendirilmesi, düzenlenmesi ve yararlılığını en üst düzeye çıkaracak biçimde sunulması için de bir kütüphanecinin mesleki uzmanlığını zorunlu kılmaktadır. Bu şekilde kütüphaneciler, bilginin elde edilmesi sürecine çok değerli bir katkı sağlayabilirler. İstanbul ve Ankara'daki USIS'ler tarafından dağıtılan yeni bir enformasyon ürünü olan InfoUSA CD-ROM'u, kütüphanecilerin nasıl bilgiyi toplayıp düzenleyen kişiler olmanın ötesine geçerek bilgiyi yaratan kişiler olabileceklerinin bir örneğidir.

Kütüphaneciler nasıl geleneksel materyallerin kullanılmasına rehberlik ettilerse, İnternet gibi bir ağ içindeki araçların kullanılmasına da rehberlik edebilirler. Bugün giderek artan sayıda kütüphaneci, diğer çalışanlara eğitim vermeye, teknik sorunları gidermeye ve bilgi ve web geliştirme işlevlerine yönelik taleplerle karşılaşmaktadır. Pek çoğu yeni bilgi kaynakları ve araştırma stratejileri için kullanıcı el kitapları ve yardım sayfaları yazmaya, diğerleri de web sayfası düzenlemeye ya da özel sektör bilgi sistemlerine yönetici olarak hizmet vermeye başlamışlardır.

A.B.D.'de, bu yeni dijital çevrede kütüphanecilerin ve bilgi profesyonellerinin rollerini dönüştürmeye yönelik harekete öncülük eden en önemli kuruluşlardan biri İhtisas Kütüphaneleri Birliği olmuştur. İhtisas kütüphanecileri, genellikle özel şirketler, hükümet kuruluşları, müzeler, üniversiteler, hastaneler, çeşitli dernekler ve bilgi yönetimi danışmanlık şirketleri tarafından işe alınmaktadır. Birlik, ihtisas kütüphanecilerinin çalışma hayatını son iki ya da üç yıl içinde en çok hangi gelişmenin etkilediği ve gelecekte de en çok neyin etkileyeceği konusunu ele almak amacıyla kısa bir süre önce bir dizi grup tartışmaları düzenlemiştir. Verilen cevapların pek çoğu çarpıcı bir biçimde İnternetle, özellikle de WWW ile ilgili idi. Cevaplar ayrıca ihtisas kütüphanelerinde çalışanların vasıflarını, özellikle de geleneksel kütüphaneciliğin ötesindeki alanlarla ilgili vasıflarını geliştirmeleri gerektiğini vurguluyordu. Bilgi profesyonellerini bu geçiş süreci içinde desteklemek amacıyla İhtisas Kütüphaneleri Birliği, Bilgi Çağı'nda başarılı bir şekilde çalışabilmek için bir ihtisas kütüphanecisinin sahip olması gereken mesleki ve kişisel vasıfları konu alan "21. Yüzyıl İhtisas Kütüphanecileri İçin Gerekli Özellikler" konulu önemli bir belge yayınlamıştır <http://www.sla.org/professional/comp.html>.

KÜTÜPHANECİLER VE BİLGİ PROFESYONELLERİ İÇİN YENİ ROLLER:

Yeni sorumluluklar yeni ünvanları da beraberinde getirmektedir. ALA ve Special Library's Association'ın sitelerinde yaptığım tarama sonucunda “çevrimiçi ilanlar” kısmında şunları buldum: 'Elektronik Kaynaklar Koordinatörü', 'Siber-Kütüphaneci', 'Dijital Kütüphane Ağı Kütüphanecisi', 'Bilgi Teknolojisi Eğitmeni', 'Web Sitesi Koordinatörü', 'İnternet Uzmanı', 'Araştırmacı Kütüphaneci', 'Sistem Kütüphanecisi' ve 'Araştırma Takımı Lideri'. Bu ilanlarda yer alan iş tanımları da meslekteki değişmeleri yansıtır nitelikteydi: Bilgi teknolojisi ve kütüphane hizmetlerini planlamak ve değerlendirmek; web stratejileri geliştirmek, web sitelerini tanıtmak, web dökümanları yazmak, web siteleri geliştirerek tanıtmak, İnternette araştırma yapmak, personeli ve öğrencileri elektronik ve İnternet kaynaklarını kullanabilmeleri için eğitmek. Ve kütüphanecilik çalışmaları konusunda bir yüksek lisans diplomasının yanısıra, geleneksel olmayan bazı kütüphanecilik vasıfları da aranmaktaydı: Halkla ilişkiler, iletişim, gazetecilik diline uygun yazma ve editörlük, masa üstü yayıncılık ve grafik tasarım gibi konularla ilgili vasıflar, WWW programlama dilleri konusunda tecrübe ve dijital bilgi kaynaklarının yaratılması, kullanılması ve yaygınlaştırılması konularını ilgilendirdiği ölçüde fikir ve telif hakları ile ilgili yasal düzenlemeler alanında uzmanlık.

Bilgi profesyonelleri ile ilgili bu yeni gelişmeleri ve yeni talepleri göz önünde bulunduran Amerikan kütüphanecilik okulları, yeni iş gücünün İnternet ve diğer bilgisayar uygulamaları konusunda eğitimi de içeren talepleri doğrultusunda müfredatlarını hızla değiştirmektedirler. Ayrıca bu okullarda, bilgisayar ağları, iletişim bilimi, tasarım, gazetecilik, multimedya ve eğitsel teknoloji gibi konularda disiplinlerarası kurslar da düzenlenmektedir. Üniversitelerdeki pek çok yüksek lisans programı ve kütüphanecilik bölümü, “kütüphanecilik” kelimesini isimlerinden çıkararak yerine “bilgi” ya da “teknoloji” kelimelerini koymuştur.

Peki ya yeni bilgi teknolojilerini ve uygulamalarını kullanarak vasıflarınızı yenilemeyi veya ileri düzey bir eğitim alarak pozisyonunuzu geliştirmeyi amaç-

layan, kariyerinin ortasına gelmiş bir profesyonelseniz ve tam gün çalıştığınızı için düzenli olarak sınıflara gidip ders göremeyecek durumda iseniz? Drexel Üniversitesi'nin Enformasyon Bilimi ve Teknolojisi Bölümü profesyoneller için çekici bir çözüm sunmaktadır: Bilgi sistemleri konusunda çevrimiçi derslere katılarak alınabilecek bir yüksek lisans diploması. Bu eğitim, öğrencilerin kendi programlarına uygun olarak bir bilgisayara ve Internet'e ulaşabilecekleri her yerden katılabilecekleri şekilde düzenlenmiştir. Buna benzer bir şekilde, Maryland Üniversitesi'nin 'uzaktan eğitim' sitesi de öğrencilere, "bir yüksek lisans diploması rüyanız ile gerçek arasındaki mesafenin bir modem kadar yakında olduğu" İşletme ve Teknoloji Yüksek Lisans Okulu'ndaki "sınıflara adım bile atmadan" bu diploması alabileceklerini duyurmaktadır (<http://umuc.edu/distance/index.html>).

Kütüphanelerin, toplumları ve kuruluşları dönüştüren güçlere karşı bağışıklığı yoktur. Dünya çapında yaşanan bir bilgi devrimi, kütüphaneleri köklü değişikliklere uğratmaktadır. Kütüphanelerin ve kütüphanecilerin bilgi yönetimi konusunda uzun yıllara dayanan tecrübelerinin ve çalışmalarının ışığında yaşanan dijital devrimin en ön saflarında olabilmeleri mümkündür. Bu yeri 'Bilgi Çağı', kütüphaneciler için bir "altın çağın" başlangıcı olarak görülebilir ya da kütüphanecilerin ve bilgi profesyonellerinin dijital bilgisayarlar ve telekomünikasyon teknolojileri konusundaki gelişmelerin gerisinde kalacakları düşünülebilir. Bilgi profesyonelleri için yeni olanakları kucaklayacak bir tutum benimsemek çok önemlidir.

Birbirine bağlı dijital kütüphaneler, bilginin herkes tarafından ulaşılabilir olmasını sağlayabilir ve böylece "bilgi zenginleri" ile "bilgi fakirleri" yaratılmasını engelleyebilir. Kütüphaneler, matbu materyallere ulaşarak bunların okunması konusunda sağladıkları katkıyı dijital materyallerin okunması konusunda da sağlayabilir ve böylece bir "bilgi güvenlik ağı" olarak toplum içinde önemli bir rol oynayabilir. Son olarak ALA'nın, bu yeni dijital çağda kütüphanelerin toplumsal ve siyasal rollerini koruma konusunda kütüphanecilerin taşıdığı duyarlılığı yansıtan "Bir Amerikan Değeri Olarak Kütüphaneler" başlıklı açıklamasından bir bölüm ak-

tarmak istiyorum: "...tüm bireylerin hayat boyunca öğrenmesini, bilgilendirilmesini, okumasını, eğitilmesini ve kültürel olarak zenginleşmesini sağlayabilmek için mümkün olan en çeşitli bakış açılarını, düşünceleri ve kanıları sunarak demokratik toplumumuzu yüceltmek ve onu korumak. Değişim sürekli, ancak bu ilkeler değişimi yenerek dinamik bir teknolojik, toplumsal ve siyasal çevrede varlığını sürdürecektir."